Aneta Žáková, Anežka Dvořáková

Mario a kouzelník

Autor: Thomas Mann

Rok vydání: 1929

Druh: epika, próza

Žánr: (politická, alegorická) novela

Námět: fašismus v Itálii

Téma: patriotismus, nacionalismus, pýcha, manipulace

Forma: ich-forma

Časoprostor: Torre di Venere (slunečné pobřežní městečko v jižní Itálii)

Jazyk: spisovný, italská slova a věty, francouzské výrazy (galicismy)

Kompozice: retrospektivní posloupnost

Postavy:

Cipolla – arogantní, namyšlený, povýšený, má tělesnou vadu, ošklivý, manipulativní kouzelník, snažil se být publiku co nejblíž (vůdce se v totalitních režimech také ze začátku snaží být lidem na blízku), vážný, při představení kouří a popíjí koňak, u pasu měl jezdecký bičík, kterým mohl dát kdykoliv najevo svou nadřazenost a autoritu, dovedl přečíst lidi a odhalit je, i když člověka neodhalí správně, dokáže to tak zamaskovat, že přeci jen v lidech vzbudí důvěry

Vypravěč – inteligentní, uvědomuje si závažnost situace, naivní, doplňuje vyprávění událostí o své pocity, myšlenky a úvahy, celý příběh zpětně racionálně probírá, ale v té chvíli podlehl zvědavosti, Cipollovu kouzlu

Děti – zvídavé, vidí věci dětskýma očima, přátelí se s místními dětmi, což ale přináší problémy

Mario – místní číšník, fyzicky odlišný od ostatních mužů, obsluhoval v kavárně vypravěčovo rodinu, která k němu chovala jistou náklonost, vždy vážný, nešťastně zamilovaný do Silvestry

Paralela mezi kouzelníkem a Mussolinim:

Cipolla měl tělesnou vadu se zády **X** Mussolini měl strach z hrbáčů a tělesně postižených lidí

Kvůli tělesné vadě nebyl ve válce **X** Mussolini uprchl do Švýcarska, aby se vyhnul vojenské službě

K hypnóze Cipolla používal švihání bičem **X** Mussolini byl násilník

Přinutil Maria, aby ho políbil **X** sexuální skandály

Hypnotizér **X** Mussolini dokázal z manipulovat mnoho lidí

Děj:

Rodina přijíždí v létě do proslaveného lázeňského městečka Torre di Venere, kde je ale překvapí nepřívětivá atmosféra. Jako cizinci jsou posazeni k horšímu stolu v hotelu, z kterého jsou následně vyhozeni kvůli dozvukům kašle jednoho z dětí. Přestěhovali se tedy do klidného a příjemného penzionu. Přesto se ale potkávali s dalšími situacemi, kdy si rodina připadala více a více nepatřičně v patrioticky laděné italské společnosti.

Nejvíce to pociťovali na pláži, kde si děti hrály s ostatními. Po události s uřvaným italským chlapcem, kterého lehce štípl rak a byl následně vítězoslavně odnesen na nosítkách, i když to nebylo vůbec potřeba, či aférou s dcerou vypravěče, která nahá běžela vypláchnout si plavky do moře a sklidila od všech přítomných velký výsměch i pokárání, vypravěč začíná přemýšlet a uvědomovat si, že dokonce i tamní děti jsou poměrně velcí nacionalisté, a tak je tomu i v rodinách.

Přes všechny neshody ale vytrvají, a dokonce navštíví vystoupení cavaliera Cipolla. Ten na sebe hned na začátku nechal dlouho čekat. Až po vytleskání obecenstvem se poroučel přijít a zahájit tak program hned prvním kouskem, kdy donutil prostořekého muže, aby se otočil na diváky a vyplázl na ně jazyk. Když vyzval dva mladíky na podiu a zjistil, že neumí psát, velmi se Cipolla popudil a začal vykřikovat, jak je možné že se v Itálii vyskytuje taková negramotnost, že to je ostuda národa a vlasti. Celou dobu vystupoval velmi sebevědomě, vyzdvihující italskou vlast a pomalu si získával svými kousky diváky, přesto byl ve vzduchu cítit jakýsi odpor. Navíc pro cizince bylo představení ještě více nepříjemné.

Večerní program vrcholí, když je číšník Mario vyzván na jeviště, aby byl další obětí kouzelníkovo hypnózy. Cipolla si s ním psychicky pohrává, odhaluje, že Mario trpí zármutkem pro děvče jménem Silvestra. Vezme na sebe její podobu a snaží se Maria vyprovokovat k polibku. Mario očarován a zmanipulován se sehne a políbí kouzelníka za dojmu, že je to jeho milovaná Silvestra. Mario procitl, když Cipolla švihl bičíkem, a okamžitě znechucen začal utíkat za blaženého potlesku pryč z jeviště. Když tu náhle se zastavil a dvěma výstřely toho proradného manipulátora zabil.

V sálu propukl zmatek a boj o záchranu celé situace. Kniha končí hovorem mezi dětmi a vypravěčem, kteří se snažili odtamtud utéct. Nic netušící děti chtěly vědět, zda je už konec, nebo bude ještě něco pokračovat. Otec odpovídá, že nastal úplný konec – konec osvobozující.

Hlavní myšlenka:

Thomas Mann chtěl svou knihou podchytit a upozornit na vzrůstající popularitu fašismu a jeho nebezpečí. Celou myšlenku skryl v alegorii – za jednoho kouzelníka, který dokázal ovládnout jak jedince, tak celý dav. Jeho schopnosti a proradnost dokonce natolik ovládla obyčejného, zamilovaného člověka k takovému činu, jako je bezmyšlenkovité zabití. Myšlenkové rozpoložení italské společnosti na konci dvacátých let ukázal ale i na jinak poklidném přímořském životu jednoho malebného městečka. Skrze děti hrající si na pláži, skrze jejich rodiče, kteří velmi lpěli na národní hrdosti a nechtěli si k tělu pustit nic cizí.

Doplňující myšlenky:

Proč Mario zabil kouzelníka? Když příběh převedeme do reálné situace, kdy si za kouzelníkem představíme totalitní ideologii, můžeme vidět, že tato ideologie naprosto do sebe vtáhla prostého člověka, využila jeho největší slabinu. Symbol polibku pak může znamenat největší přiblížení a největší sympatie, které člověk může k takovému režimu chovat. V momentu vrcholného polibku, po švihnutí bičem si však smyslů zbavený a zmanipulovaný člověk uvědomí, k jak ošklivým věcem byl psychicky dotlačen a snaží se své pochybení zvrátit.

Proč rodina okamžitě neodešla z Torra? Stejně jako proč neodešli z představení – něco napínavého, tajemného, šeredného, nebezpečného je tam drželo

Kouzelník při představení vedl monology například o umění poslouchat a umění poroučet. Povídal, že tyto dvě schopnosti jdou v ruku v ruce, aby člověk mohl poroučet, musí umět poslouchat a naopak. Jen tak se může stát dobrým vůdcem, který naslouchá lidu.

Ukázky:

Ovzduší jaksi postrádalo nevinnosti a nenucenosti. Tohle publikum „na sebe drželo“ – člověk zprvu dobře nevěděl, v jakém smyslu a duchu, počínalo si důstojně, stavělo na odiv vážnost a dobré chování, ostražitě vznešený smysl pro čest, a to jak samo před sebou, tak před cizinci – k čemu to? Brzy jsme pochopili, že je to cosi politického, že při tom jde o národní ideu. Pobřeží se skutečně hemžilo vlasteneckými dětmi – a to je zjev nepřirozený a skličující.

Svoboda existuje, a také vůle existuje, ale svoboda vůle neexistuje, neboť vůle, která se upíná k své svobodě, vybíhá do prázdna.

Pohled na obludu v salónním obleku, dřepící na zdřevěnělém lidském těle, byl neuvěřitelný a hnusný, a obecenstvo, představujíc si, že oběť této vědecké kratochvíle jistě trpí, projevovalo soustrast. „Poveretto! Ubožáček!“ volaly dobromyslné hlasy. „Poveretto!“ posmíval se Cipolla roztrpčeně. „To posíláte na špatnou adresu, vzácné panstvo! Sono io, il poveretto! Já jsem to, kdo tím vším trpí!“ Lidé ponaučení spolkli. Dobrá, je možné, že on sám platí za tuto zábavu, on sám možná vzal na sebe i to bolení břicha, které se projevilo tak žalostným šklebením u Giovanotta. Ale zdání tomu odporovalo a lidé nemají chuť říkat poveretto někomu, kdo trpí, aby druhé zneuctíval.

Náš osobní názor:

Novela se díky počtu stran a jednoduchému jazyku četla velice rychle. Měly jsme ale trochu problém s hlavní myšlenkou díla, protože fašistický podtext nebyl na první pohled viditelný. Také nám přišlo, že autor příběh na začátku příliš natahoval a tím oddaloval dlouho očekávaný večer s kouzelníkem. Celkově se nám ale novela líbila, protože je tematicky velice originální a konec příběhu byl překvapivý a po delším přemýšlení je celá metafora velmi zajímavá.